

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 338.12

І. П. МАГДИЧ

Київський національний університет ім. Т. Шевченка

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПИВОВАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

В статті досліджено сучасний стан розвитку пивоварної галузі в Україні. Проведено аналіз обсягів виробництва пивної продукції та основні тенденції інвестиційної діяльності підприємств пивоварної галузі, що дало змогу виокремити напрями розвитку галузі в Україні.

Ключові слова: пивоварна галузь, інвестиційна діяльність, інвестиційний проект, інвестиції, стан галузі.

I. P. MAGDYCH

Kyiv National University of T. Shevchenko

CURRENT SITUATION AND BASIC TRENDS OF INVESTING ACTIVITIES OF ENTERPRISES OF BREWING INDUSTRY OF UKRAINE

The article studied the current state of the brewing industry in Ukraine. It is Analyzed of production volumes of beer production and the main trends of investment activity of the enterprises of the brewing industry, a allowing us to highlight areas of the industry in Ukraine. The aim of the study is to formulate the direction of the brewing industry based on the analysis output, challenges and main trends of investment activity of the enterprises of the brewing industry. Results of the analysis showed the brewing industry companies active in the area of business investment and helped to identify the following main tendencies of their investment, expansion and modernization of production facilities; Energy efficiency of production; reduce consumption of resources; recycling of waste production; environment protection; responsible beer consumption, social investments.

Keywords: brewing industry, investment, project investment, investment, state of the industry.

Вступ

Пивоварна галузь займає важливе місце в переробній промисловості України. Так, у 2014 році частка виробництва пива становила 1,42% у загальному обсязі виробництва продукції переробної промисловості. Для порівняння, частка виробництва цукру – 1,31%; хліба та хлібобулочних виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання – 1,19%; безалкогольних напоїв, мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки – 0,95 %; прянощів і приправ – 0,52%; виноградних вин – 0,31%; чаю та кави становила 0,37%; готової їжі та страв – 0,19%; макаронних виробів – 0,06% [3]. Налагоджена й ефективна діяльність суб'єктів господарювання у галузі пивоваріння впливає на розвиток суміжних галузей економіки таких, як: сільське господарство (вирощування хмелю, ячменю, виробництво солоду тощо), виробництво тари (ПЕТ і склоупаковка), логістика (транспортування готової продукції), ресторанний бізнес, вторинна переробка сировини тощо. Відповідно, підприємства пивоварної галузі були обрані для аналізу як такі, що займають значну частку ВВП та впливають на розвиток національної економіки.

Аналіз останніх досліджень

Питання проблем та тенденцій розвитку підприємств пивоварної галузі України досліджували такі вітчизняні вчені, як Т.В. Білоног, Н.В. Яблонська, С. Мазур, В. Г. Андрійчук, Л. В. Гринів, В. Н. Гончарова та інші.

Метою проведеного дослідження є сформулювати напрями розвитку пивоварної галузі базуючись на аналізі обсягів виробництва, проблем та основних тенденцій інвестиційної діяльності підприємств пивоварної галузі.

Виклад основного матеріалу. Ринок пива динамічно розвивається і сьогодні є один із найпривабливіших сегментів харчової промисловості України. В сучасних умовах пивоварний ринок України можна охарактеризувати як олігополістичний. Не зважаючи на присутність великої кількості виробників пива, більше 90% ринку контролюють чотири підприємства. Основними представниками пивоварної галузі України є: ПАТ “САН ІнБев Україна” (ринкова частка становить 32%), ПАТ “Карлсберг Україна” (29,5%), ПАТ “Оболонь” (24,5%), ПрАТ “Ефес Україна” (5,2%) та ПАТ “Пиво-безалкогольний комбінат “Радомишль” (2,8%). Частки малих пивоварень становлять приблизно 6% і поступово зменшуються (рис. 1).

Не зважаючи на перспективність галузі, вона не позбавлена проблем, які виникають через комплекс причин. Як наслідок, спостерігається нестабільна динаміка обсягів виробництва пива в Україні (рис. 2).

З 2003 по 2008 роки пивоварний ринок активно розвивався, обсяги виробництва пива в Україні зростають, але темпи приросту зменшуються. У 2008 році обсяги виробництва пива в Україні досягли свого максимального значення за всю історію пивоваріння – 320 млн дал. Проте вже в 2009 році тенденція

змінилася на протилежну – виробництво пива скоротилося на 6,3% порівняно з попереднім роком. У 2010 році ситуація на ринку пива покращилась, але не суттєво і не надовго. Починаючи з 2011 року спостерігається спад виробництва пива. У 2014 році пивоварними підприємствами було вироблено лише 76,4% від обсягу виробництва пива 2008 року, а порівняно з попереднім роком (2013 р.) обсяг виробництва пива скоротився на 12,2%. Загалом з часів економічної кризи у 2008 році українська пивоварна галузь скоротилася на 23,6%, і до сьогодні не повернулася на докризовий рівень виробництва.

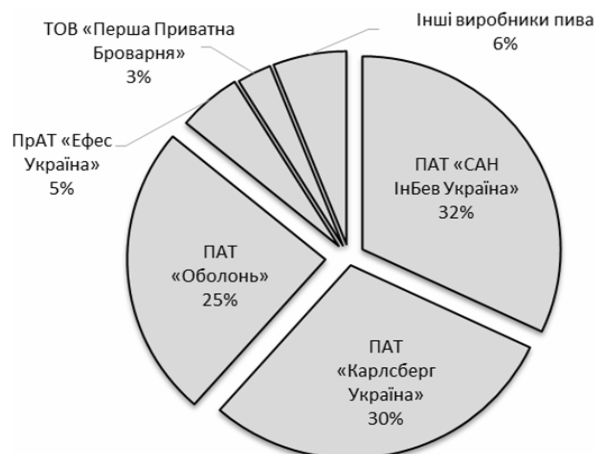

Рис. 1. Структура ринку пива України, 2014 р. (джерело: складено автором за даними звітів із корпоративної соціальної відповідальності підприємств)

Рис. 2. Динаміка обсягів виробництва пива в Україні протягом 2003–2014 рр. (джерело: складено автором за даними [3])

Така ситуація на ринку пива пов'язана з:

1) складною ситуацією на сході країни. Пиво не є продуктом першої необхідності, тому на рівень його споживання, крім інших факторів, впливає соціально-економічна й політична ситуація в країні. Збройний конфлікт на сході України став чи не основною причиною падіння обсягів виробництва пива. Більшість українських виробників були змушені призупинити випуск продукції у Донецькій та Луганській областях;

2) втратою одного з основних регіонів збуту – АРК. Півострів забезпечував приблизно 6% річного обсягу реалізації продукції українських пивоварів, а влітку – до 8% збуту. Не зважаючи на продовження постачання пива до республіки, фактично відбулася втрата перспективного ринку збуту;

3) інфляцією та підвищенням ставок акцизного збору на пиво (1 травня 2014 р. на 42,5% – з 0,87 до 1,24 гривень за літр) [1]. У 2014 році обсяги виробництва пива в Україні скоротились на 12,2% – до 244,6 млн дал порівняно з попереднім роком, а споживання напою знизилось до 56 л (на 15% порівняно з 2013 роком).

4) низькою купівельною спроможністю населення, зростанням курсу іноземної валюти та девальвацією гривні і, як наслідок, зростанням вартості енергоносіїв, тароупаковки і послуг логістики;

5) високою вартістю та неналежною якістю сировини. Велика кількість українських та всі іноземні пивоварні заводи в Україні імпортують ячмінь та хміль, адже вітчизняна сировина не відповідає за якістю міжнародним стандартам. Тому витрати на сировини становлять значну частку в собівартості виробництва пива;

6) монополізацією галузі, яка створює високі бар'єри входу на ринок пива нових компаній. У 2014 р. 86% ринку пива України займали три найбільші компанії: ПАТ «САН ІнБев Україна», ПАТ «Карлсберг Україна» та ПАТ «Оболонь». Індекс Херфіндала-Хіршмана для трьох компаній-лідерів з виробництва пива

становить 2494,5, що значно перевищує його оптимальне значення для конкурентного ринку – 1800, та свідчить про значну концентрацію цих підприємств на ринку пива;

7) витіснення вітчизняних виробників пива імпортними марками. Це призводить до скорочення обсягів реалізації пива українських марок. Темпи зростання імпорту пива значно перевищують темпи зростання його експорту, що негативно впливає на торговельний баланс України;

8) обмеження експорту на зовнішні ринки. Білоруський ринок є другим після ринку РФ у структурі експорту напоїв корпорації «Оболонь». Продукція компанії уже близько 20 років присутня на полицях білоруських торгових мереж і користується попитом у місцевого населення. Однак, у 2010 і 2014 роках білоруський уряд здійснив дві спроби запровадження ліцензування поставок пива з України. Підставою цьому стали звинувачення українських пивоварів у демпінгу, а також спроби адміністративними методами знизити частку імпортованого пива на білоруському ринку. В результаті корпорація «Оболонь» була змушена скоротити експорт пива на білоруський ринок, зазнавши таким чином значних економічних втрат [7].

Фундаментом розвитку підприємств пивоварної галузі є їх інвестиційна діяльність. Вона не лише покращує їх імідж, але й забезпечує їх ефективне функціонування у довгостроковому періоді та сприяє досягненню міжнародної конкурентоспроможності. Результати реалізованих інвестиційних проектів пивоварних підприємств є тому підтвердженням.

Корпорація «Оболонь» – найбільший вітчизняний виробник напоїв. Частка корпорації «Оболонь» на ринку пива в Україні становить 24,5%, а в експорті українського пива – 78%. У структурі виробництва корпорації найбільшу частку займає пиво (рис. 3). Проте, починаючи з 2008 року обсяги виробництва пива скорочуються. У 2013 році таке скорочення становило більше 30% порівняно з 2008 роком. Із незначним підвищенням обсягів виробництва слабоалкогольних, безалкогольних напоїв та води у 2010 році тенденція до скорочення, починаючи з 2008 року, поширюється і на ці види продукції корпорації. Так у 2013 році виробництво слабоалкогольних напоїв скоротилося на 27%, безалкогольних напоїв та води – на 37% порівняно з 2008 роком. Тенденція до зниження обсягів виробництва характерна і для солоду (приблизно на 14%).

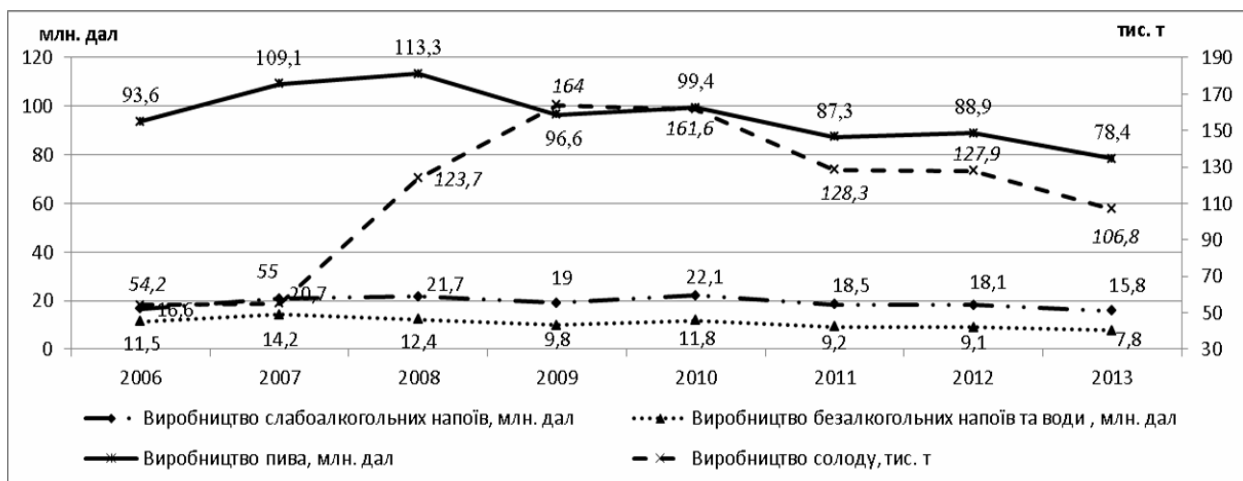

Рис. 3. Обсяги виробництва основних видів продукції ПАТ «Оболонь» протягом 2006–2013 рр. (джерело: складено автором за даними [7])

Протягом 35 років ПАТ «Оболонь» удосконалює технологію виробництва, урізноманітнює та підвищує якість напоїв, забезпечує роботою тисячі українців, дає поштовх розвитку регіонам своєї присутності, суміжним галузям та економіці України в цілому, підтримує національну культуру, традиції та спорт, виступає ініціатором багатьох соціальних проектів та спонсорських внесків. Корпорація входить у ТОП-100 найбільших роботодавців України, забезпечує роботою 6006 людей. Завдяки вдалій інвестиційній політиці та спрямування значних обсягів інвестицій у модернізацію та нарощення виробничих потужностей, підтримання та підвищення власного іміджу, підприємство має змогу виробляти пиво, слабоалкогольні та безалкогольні напої, здійснювати вторинну переробку сировини, займатися сільським господарством та благодійництвом (табл. 1).

Ефективна інвестиційна діяльність дала змогу ПАТ «Оболонь» не лише ввести в дію нові виробничі потужності, модернізувати існуючі, а й також значно підвищити якість продукції та досягти при цьому максимальної енергоефективності.

У контексті запобігання фінансово-економічних криз і подолання їх, розширення умов для соціального розвитку соціальна відповідальність сприяє: ощадливому споживанню (держави, організацій, громадян) – через перегляд потреб у бік їхньої раціоналізації, через соціальний маркетинг; розвитку людського капіталу на всіх рівнях – через підтримання кваліфікації, збереження добрих стосунків, довіри,

соціальної згуртованості; розвитку соціальних цінностей – честі, гідності, совісті, репутації, обов'язку, дружби; культивуванню національних та родинних цінностей, здорового способу життя [2]. Серед соціальних ініціатив ПАТ «Оболонь» варто відзначити такі: допомога дитячим будинкам та дитячим садочкам; підтримка ветеранів та інвалідів; фінансування відбудови та реставрації релігійних об'єктів; сприяння розвитку спорту; освітні проекти та підтримка обдарованої молоді.

Таблиця 1

Інвестиційна діяльність ПАТ «Оболонь» протягом 2002–2014 рр.

Інвестиційний проект	Обсяг інвестицій	Термін реалізації
	Результат	
Запуск найбільшої лінії розливу пива в Європі	–	2004 р.
	1. Потужність заводу досягла 110 тис. пляшок на годину. 2. Завод «Оболонь» увійшов до трійки найпотужніших пивоварних заводів Європи.	
Введення в дію новий варильний порядок	18 млн доларів США	2004 р.
	1. Зменшення витрат природного газу та електроенергії. 2. Зменшення обсягів викидів парникових газів в атмосферу.	
Відкриття солодового заводу у смт Чемерівці	500 млн гривень	2007–2009 рр.
	1) Завод «Оболонь» став одним із найсучасніших підприємств Європи за рівнем оснащення та досконалості процесів. 2) Повне забезпечення корпорації солодом власного виробництва. 3) Створення 450 нових робочих місць 4) Сплата значних сум податків до місцевого бюджету. 5) Розвиток регіону. 6) Розвиток АПК регіону та супутніх галузей. 7) Використання унікальних інновацій. 8) Висока якість продукції. 9) Налагодження експорту солоду.	
Реконструкція «Пивоварні Зібєрта»	300 млн гривень	2008–2010 рр.
	1) Висока якість пива ТМ «Zibert». 2) Створення 160 нових робочих місць. 3) Встановлено сучасне німецьке устаткування для виробництва пива. 4) Збільшення потужності підприємства у 12 разів (до 12 млн декалітрів пива в рік). 5) Зменшення негативного впливу на довкілля. 6) Налагодження експорту продукції пивоварні до 13 країн світу, зокрема Росії, Польщі, Литви, Латвії, Естонії, Великобританії, Німеччини, США тощо.	
Відкриття заводу по випуску ПЕТф- преформ	100 млн гривень	2002 рік
	1. Створення 168 нових робочих місць. 2. Диверсифікація виробництва. 3. Вторинна переробка сировини: ПЕТф-гара; виробництво бандажної стрічки. 4. Економія енергоресурсів. 5. Зменшення навантаження на навколишнє середовище.	
Впровадження технології рекуперації енергії	1 млн євро	2009-2010 рр.
	1. Підвищення продуктивності виробничих процесів. 2. Зменшення впливу виробництва на навколишнє середовище. 3. Економія ресурсів.	
Проект переробки відходів пивоваріння (пивної дробини)	100 тис. гривень	2008 р.
	1. Високоякісний корм для потреб сільського господарства. 2. Випущено 145 тис. тонн сухої пивної шротини. 3. Значне зменшення утворення відходів вологої дробини. 4. Покращення санітарного стану території. 5. Зменшення викидів в атмосферу відпрацьованих газів автотранспорту. 6. Зменшення обсягів органічних відходів. 7. Запобігання викидів парникових газів (метану) в атмосферу. 8. Заснування енергетичної компанії «Оболонь-Ойл», що виготовила дослідно-промислово установку отримання пального із полімерних відходів. 9. Забезпечення власних потреб у паливі та утилізація шкідливих відходів.	
Охорона довкілля	16,0 млн гривень	2013 р.
	1. Зменшення забруднення довкілля. 2. закупка сировини і матеріалів на обслуговування природоохоронного обладнання 3. Капітальні інвестиції на встановлення пилегазоочисного обладнання високої ефективності 4. Оплата за надання послуг екологічного характеру з утилізації деяких видів відходів	
Спонсорські та благодійні проекти	1,8 млн гривень	2013–2014 рр.
	1. Підтримка українських традицій. 2. Підвищення охорони праці і виробничої безпеки. 3. Сприяння відродженню духовності та історико-культурної спадщини. 4. Допомога соціально незахищеним верствам населення. 5. Розвиток спорту.	

Джерело: узагальнено автором за даними [5–7]

Данська пивоварна Група Carlsberg займає перше місце на ринку пива в Північній і Східній Європі і четверте – в світі. В компанії працює більше 40 тис. чоловік, а продукція компанії продається більш, ніж на 150 ринках світу. До складу ПАТ “Карлсберг Україна” входять заводи в містах Запоріжжя, Київ і Львів. Чисельність працівників в українському підрозділі компанії становить 1700 співробітників. У портфель продукції ПАТ “Карлсберг” в Україні входять пиво, алкогольні та безалкогольні напої наступних торгових марок: “Львівське”, “Балтика”, “Carlsberg, Tuborg”, “Арсенал”, “Славутич”, “Жигулівське”, “Запорізького Розливу”, “Holsten”, “Zatecky Gus”, “Хмільне”, “Квас Тарас”, “Somersby”, “Guinness”, “Kilkenny”, “Harp”, “Warsteiner”, “Grimbergen”.

Корпорація ПАТ “Карлсберг” розробляє та реалізує такі інвестиційні проекти (табл. 2):

Таблиця 2

Результати реалізованих інвестиційних проектів корпорації “Карлсберг” з 2003 р. по теперішній час

Інвестиційний проект	Обсяг інвестицій	Термін реалізації
	Результат	
Будівництво заводу “Славутич” у м. Київ	68 млн доларів США	2003–2004 рр.
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Найсучасніший пивоварний завод в Україні. 2. Втілення на заводі світових інновацій в пивоварінні та будівництві. 3. Додаткова виробнича потужність, що становить 470 млн. літрів пива в рік. 4. Створення 500 нових робочих місць. 5. Збільшення ринкової частки. 	
Проект «1715»	-	2009–2011 рр.
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зменшення споживання електроенергії на 8%, тепла – на 20%, води – на 17%. 2. Зменшення впливу на навколишнє середовище. 	
Будівництво очисних споруд	13,6 млн гривень	2004–2005 рр.
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення потужності підприємства в 2,5 рази 2. Поліпшення якості стічних вод. 3. Нормалізація рівня рН стоків. 4. Ефективне використання води – в середньому 2,4 літра води для виробництва 1 літра пива. 	
Перепрофілювання котельні на використання біогазу	42 млн гривень	2009–2010 рр.
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зменшення забруднення навколишнього середовища метаном. 2. Зменшення споживання природного газу. 3. Збільшення виробництва біогазу. 4. Ефективне використання енергії (6 кВт/год) і тепла (11,4 кВт) для виробництва 1 Гл пива. 5. Середній відсоток заміщення природного газу біогазом в 2013 році на Запорізькому заводі становив 6,27%, на Київському заводі – 3,2%. 	
Програма з використання оборотної тари	200 тис. доларів США	2008 – до теперішнього часу
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фактичний показник повернення пляшок у 2013 році становив 55,6%. 2. Протягом 2012-2013 рр. компанія вдруге використала понад 560 млн скляних пляшок. 3. Зменшення витрат компанії на придбання нової скляної тари. 4. Щорічне скорочення на 80 тис. тонн обсягів утворення твердих побутових відходів, що забруднюють навколишнє середовище. 	
Проект 5StoHS (5 кроків до здоров'я та безпеки — 5 Steps to Health and Safety; проект Near Miss	50 тис. гривень щорічно	2010 – до теперішнього часу
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення безпечних робочих місць за рахунок усунення та мінімізації всіх можливих загроз. 2. Посилення безпеки умов праці персоналу компанії. 3. Проведення навчання персоналу. 4. Робота з підрядними організаціями з питань охорони праці. 5. Модернізація системи безпеки транспортних засобів (установка додаткових сигнальних вогнів, ременів безпеки, засобів регулювання швидкості). 6. Впровадження системи управління професійною безпекою і здоров'ям відповідно до стандарту OHSAS 18001. 	
Соціальний проект “Відповідальність починається з мене”	1,2 млн гривень	2012-2013 рр.
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розміщено близько 800 білбордів і більше 1000 афіш соціальної реклами “Я захищаю підлітків від алкоголю” і т.д. 2. Виготовлено та розміщено в торгових об'єктах більше 48 тис. інформаційних стікерів “Продають алкоголь неповнолітнім? Дзвони!” 3. Проведено 3883 рейдів та перевірено 17373 торгових об'єктів, які реалізують алкогольні та тютюнові вироби, на дотримання вимог законодавства України. 4. Проведено змагання по Street Workout, турніри з пауерліфтингу, 322 флеш-моба за здоровий спосіб життя. 	
Соціальний проект	2 млн гривень	2012-2013 рр.
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Реалізовано понад 50 проектів різних масштабів у сферах захисту навколишнього середовища, освіти, спорту, культури та благодійності. 2. Підтримка трьох дитячих будинків. 3. Соціальна реклама. 	

Джерело: узагальнено автором за [8, 9]

Крім того, корпорація сприяє розвитку регіону, спрямовуючи значні суми податків до бюджету: за підсумками 2012–2013 рр. до бюджетів усіх рівнів сплачено 2,504 млрд грн податків і зборів.

Важливий інвестиційний проект, що спрямований на оптимізацію використання тепло-, електроенергії, води та досягнення високої продуктивності праці у процесі виробництва, впроваджує компанія ПАТ “Карлсберг Україна” з 2009 року. Сутність проекту полягає у його назві – “1715”, що описує формулу оптимального використання ресурсів з метою створення якісного продукту з мінімальними витратами: $0,5 * 4 * 5 * 10 * 17,15 = 1715$, де 0,5 – коефіцієнт стічних вод, Гл/Гл; 4 – загальні втрати екстракту, %; 5 – споживання електроенергії, кВт*год/Гл; 10 – споживання теплової енергії, кВт*год/Гл; 17,15 – продуктивність праці, Гл/люд-год [8].

Основними напрямками соціальних інвестицій ПАТ “Карлсберг Україна” протягом 2010-2011 рр. були: меценатство (надає матеріальну підтримку 7 дитячим будинкам); освіта (найбільш масштабні освітні проекти: Leadership Development program, Exec Partners Group (Росія); The Diploma Master Brewer School (Данія); Accelerated Leader Development Program (Данія); Академія розвитку співробітників відділу продажів (Україна); MBA executive program, Edinburgh Business School (Україна); Ініціативи з розвитку англійської мови, Студентський проект Grow Faster, Інноваційні бізнес-ігри та бізнес-симуляції типу “Lego”, “Apples & Oranges”, “Cayenne”, Адаптаційний курс, Програми обміну досвідом та кращими практиками всередині Carlsberg Group); культура (у Львові: установка унікального пам’ятника пивоварам, установка крамничок на центральних вулицях міста, реставрація фонтану біля Оперного театру).

У результаті активної інвестиційної діяльності ПАТ “Карлсберг Україна” було оновлено виробництво, що дало змогу не лише збільшити виробничі потужності, а й досягти світових стандартів якості продукції.

Efes Ukraine (ПрАТ “Ефес Україна”) – один з лідерів українського пивного ринку, що належить компанії Efes Breweries International – 5-го найбільшого в Європі виробника пива. У структурі групи Efes 18 пивоварних заводів, сім солодових заводів і 20 заводів з розливу напоїв Coca-Cola в 16 країнах світу. Продукція групи користується попитом у 85 країнах світу. ПрАТ “Ефес Україна” виробляє, а також імпортує в Україну широковідомі марки пива: Miller Genuine Draft, REDD’S, “Золота Бочка”, Velkoropovicky Kozel Svetly, Amsterdam Mariner, “Білий Ведмідь”, “Сармат”, “Жигулівське”, “Добрий Шубін”.

Efes вийшла на ринок України на початку 2012 року в результаті стратегічного альянсу з міжнародною групою SABMiller (яка, в свою чергу, прийшла в Україну в липні 2008 року). У 2013 році ПрАТ “Ефес Україна” почала активно розвивати свій портфель брендів і навіть увійшла до Книги рекордів України як компанія, що випустила найбільшу кількість нових брендів: “Білий Ведмідь”, “Старий Мельник”, “Жигулівське Розливне”, “Кружка Свіжого” та Amsterdam Navigator протягом одного місяця.

Результати вдало реалізованих інвестиційних проектів підтверджують ефективну роботу компанії, її спрямованість на розвиток та турботу про людей і навколишнє середовище (табл. 3).

Завдяки вдалій інвестиційній політиці ПрАТ “Ефес-Україна” здійснило комплексну модернізацію виробництва, диверсифікувало продукцію, збільшило ринкову частку, завоювало лояльність багатьох споживачів. Це дає змогу підприємству ефективно функціонувати, розвиватись, раціонально використовувати ресурси та постійно підвищувати імідж виробника якісного пива.

“САН ІнБев Україна” – український підрозділ найбільшого світового пивоварного концерну Anheuser-Busch InBev. “САН ІнБев Україна” є безперечним лідером на українському пивному ринку. Компанія Anheuser-Busch InBev – лідер світового пивоваріння, утворилась після підписання угоди між компаніями InBev і Anheuser-Busch. В Україні компанія об’єднує три пивоварні підприємства: Чернігівське, Харківське та Миколаївське відділення “САН ІнБев Україна”. У портфель брендів компанії входять три національних бренди – “Чернігівське”, “Рогань” і “Янтар” і сім міжнародних брендів – Stella Artois, Staropramen, Brahma, Beck's, Leffe, Hoegaarden, Lowenbrau.

Компанія “САН ІнБев Україна” реалізує проекти корпоративної соціальної відповідальності за напрямками (табл. 4):

- пропаганда відповідального споживання алкоголю;
- бережливе ставлення до навколишнього середовища;
- внесок у розвиток суспільства.

В компанії працюють понад 2,5 тис. працівників, для яких постійно діє програма розвитку співробітників, а для студентів і молодих спеціалістів проводяться програми “Управлінські стажування” та “Стажування на виробництві”.

Таким чином, реалізовані інвестиційні проекти принесли компанії “САН ІнБев Україна” значні позитивні соціально-економічні ефекти, а саме: модернізація виробництва, економія витрат, покращення взаємовідносин з контрагентами, висока якість та світове визнання.

Пивоварний завод у Радомишлі також здійснює активну інвестиційну політику, що спрямована на розвиток виробничих потужностей та диверсифікацію продукції для максимального задоволення потреб споживачів у якісному пиві. У 2004 році у Радомишлі збудовано комплекс з виробництва пшеничного пива та введені в експлуатацію нові, високопродуктивні лінії, що дають змогу виробляти ячмінне пиво. Цей інвестиційний проект дав швидку віддачу. Низька конкуренція на ринку України серед пива цього класу,

активна рекламна кампанія та світове визнання сорту дали змогу пиву “Пшеничне Еталон” швидко зайняти ринкову нішу та здобути високу популярність у сегменті пшеничного пива на вітчизняному ринку.

Таблиця 3

Результати реалізованих інвестиційних проектів ПрАТ “Ефес-Україна” протягом 2008–2013 рр.

Інвестиційний проект	Обсяг інвестицій	Термін реалізації
	Результат	
Придбання компанією SABMiller plc українського підрозділу “Сармат”	40 млн доларів США	2008 р.
	<ol style="list-style-type: none"> Комплексна модернізація українського підрозділу. впровадження міжнародних стандартів якості групи SABMiller на всіх стадіях виробництва – від закупівлі сировини до упаковки готового продукту. Виведення на український ринок нових брендів глобального портфоліо SABMiller. 	
Збереження води та енергії	3 млн євро	2009–2013 рр.
	<ol style="list-style-type: none"> Рациональне використання води в процесі виробництва пива. За результатами 2013 р. компанією витрачено на 19% менше води в процесі виробництва пива і на 24% – в процесі виробництва солоду порівняно з 2008 р. Збереження більш ніж 460 тисяч м³ води (що достатньо для задоволення річної потреби 67000 сімей.) та 110*10¹² Дж енергії. Скорочення на 24% викидів промислових стічних вод та на 10% – споживання енергії у процесі виробництва пива і солоду (у 2013 р. порівняно з 2008 р.). Запобігання викиду 7500 тонн CO₂ в навколишнє середовище. Поліпшення очистки води. 	
Оптимізація логістики	5 млн євро	2013 р.
	<ol style="list-style-type: none"> Удосконалення розподілу за напрямками: завод – завод, завод – споживач, - завод – склад. Зменшення відстані маршрутів на 5%. Зменшення споживання енергії. Зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище. 	
Розширення виробничих потужностей	10 млн євро	2010–2012 рр.
	<ol style="list-style-type: none"> Потужність лінії розливу зросла на 21% до 40 тис. пляшок/год. Оновлення виробничих потужностей. Збільшення виробничої потужності підприємства на 34% до 650 тис. декалітрів пива / тиждень. Модернізовано фільтраційне устаткування. Запущено нову станцію для підготовки води. 	
Повторна переробка та використання тари	180 тис. доларів США	2009 – до теперішнього часу
	<ol style="list-style-type: none"> Перероблено 94,6% твердих відходів і побічних продуктів виробництва пива і солоду. Зменшення матеріальних витрат та економія виробничих ресурсів. Використання легшого пакувального матеріалу, що зменшує ціну пива та шкідливий вплив на природу. 	
Соціальні інвестиції	-	-
	<ol style="list-style-type: none"> Підтримка спорту, туризму. Розвиток кіно, театру, музики. Стимулювання та фінансова допомога у проведенні археологічних робіт. 	
Нова лінія розливу	-	2013 р.
	<ol style="list-style-type: none"> Потужність досягла 60 тис. пляшок за годину. Задоволення попиту споживачів у продукції компанії. 	
Запуск п'яти нових брендів	32 млн доларів США	квітень 2013 р.
	<ol style="list-style-type: none"> Диверсифікація виробництва. Збільшення ринкової частки до 8,2% порівняно з 5,9% у 2012 році. Задоволення потреб споживачів у якісному пиві різних цінових сегментів. Збільшення обсягів виробництва на 26% порівняно з 2012 р., не зважаючи на кризу в галузі, яка триває з 2008 р. 	
Підтримка молодіжного підприємництва	53 тис. доларів США	2013 р.
	<ol style="list-style-type: none"> Спеціальна підготовка та навчання молодих людей у віці (18–25 років) у сфері підприємництва. Сприяння та допомога молодим людям у заснуванні власного бізнесу. 	

Джерело: узагальнено автором за даними [4]

Висновки

Результати аналізу підприємств пивоварної галузі показали активну діяльність її суб'єктів у сфері інвестування та дали змогу виокремити такі основні тенденції їх інвестиційної діяльності:

– розширення та модернізація виробничих потужностей;

- підвищення енергоефективності виробництва;
- зменшення витрат ресурсів;
- повторна переробка відходів виробництва;
- охорона довкілля;
- відповідальне споживання пива;
- соціальні інвестиції.

Таблиця 4

Результати реалізованих інвестиційних проектів “САН ІнБев Україна” з 2010 року по теперішній час

Інвестиційний проект	Обсяг інвестицій	Термін реалізації
	Результат	
Будівництво очисних споруд (м. Чернігів)	10,7 млн доларів США	2010–2011 рр.
	1. Поліпшення якості стічних вод. 2. Створення нових робочих місць. 3. Зменшення антропогенного впливу на навколишнє середовище.	
Вторинна переробка скляної тари	300 тис. доларів США	2011 р. – до теперішнього часу
	1. Повернення приблизно 65% скляної тари на повторну переробку. 2. Зменшення споживання води на 50% і енергії – на 40%. 3. Зниження викидів CO ₂ .	
Відкриття науково-дослідного центру пивоваріння	4,7 млн доларів США	2011 р.
	– Розробка нових технологій та процесів пивоваріння з метою покращення смаку напою. – Пошук більш ефективних методів пивоваріння. – Розробки у напрямі підвищення екологічності виробництва пива. – Наукові дослідження у напрямі виробництва біопалива другого покоління (джерелом енергії є переробка відходів процесу пивоваріння).	
Створення корпоративного університету	2 млн доларів США	2010 р.
	1. Підвищення кваліфікації працівників. 2. Інноваційні проекти. 3. Навчання співробітників сучасним методам управління. 4. Розвиток корпоративної культури заводу. 5. Можливість навчатися без відриву від роботи.	

Джерело: узагальнено автором за даними [10]

Підприємств пивоварної галузі об’єднує єдина мета, яка втілена у програмі “Кращий світ”. Сутність програми розкривається у трьох принципах: популяризація відповідального споживання, охорона довкілля та корисна діяльність.

Успішна розробка та реалізація інвестиційних проектів пивоварними заводами сприятиме їх ефективній діяльності в довгостроковій перспективі та посилить їх міжнародну конкурентоспроможність, а відтак – забезпечить розвиток національної економіки.

Слід відзначити, що починаючи з 01 липня 2015 р. набули чинності зміни до Податкового кодексу України від 28 грудня 2014 р., якими виробництво та обіг пива прирівнюється до інших алкогольних напоїв. Відповідні зміни до Податкового кодексу України не включають інтереси малого і середнього бізнесу пивоварної галузі в Україні. Оскільки для отримання ліцензії на оптову торгівлю пивом необхідно сплатити 500 тис. гривень, ціна якої для більшості представників малого і середнього бізнесу є високою, а відтак можна очікувати скорочення обсягів виробництва через економічну нерентабельність. Відповідно рекомендовано врахувати інтереси малого та середнього бізнесу при обговоренні законопроекту, який скасовує низку нововведених обмежень для пивоварної галузі.

Література

1. Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні : закон України від 27 березня 2014 року // Відомості Верховної Ради – 2014. – № 20-21. – Ст.745.
2. Грішнова О. А. Соціальна відповідальність у контексті подолання системної кризи в Україні / О. А. Грішнова // Демографія та соціальна економіка. – 2011. – №. 1. – С. 15.
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Ефес Україна : офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.efes-ukraine.com>
5. Звіт зі сталого розвитку корпорації «Оболонь» за 2009-2010 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [http://obolon.ua/files/site/OBOLON_-Sustainability_Report_2009-2010_\(UKR\).pdf](http://obolon.ua/files/site/OBOLON_-Sustainability_Report_2009-2010_(UKR).pdf)

6. Звіт зі сталого розвитку корпорації «Оболонь» за 2011-2012 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://obolon.ua/files/site/ZVIT%20Obolon%20CSR%202011-2012.pdf>;
7. Звіт зі сталого розвитку корпорації «Оболонь» за 2013-2014 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://report.obolon.ua/img/Obolon-report-2013-14__ua.pdf
8. Звіт із корпоративної соціальної відповідальності компанії Carlsberg Ukraine за 2010-2011 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://carlsbergukraine.com/images/resources/csr/csr-report-2010-2011.pdf>
9. Звіт із корпоративної соціальної відповідальності компанії Carlsberg Ukraine за 2013-2014 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://carlsbergukraine.com/images/resources/csr/Carlsberg_CSR_2013.pdf
10. Соціальний звіт компанії «САН ІнБев Україна» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.suninbev.com.ua/ru/about/sun-inbev-ukraine>

Надійшла 28.09.2015; рецензент: д. е. н. Грішнова О. А.